

OPINIE

EUROPEJSKI KOMITET EKONOMICZNO-SPOŁECZNY

465. SESJA PLENARNA, 15–16 WRZEŚNIA 2010 R.

Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie strategii Unii Europejskiej dla regionu Dunaju

(2011/C 48/02)

Sprawozdawca: **Miklós BARABÁS**Współsprawozdawca: **Mihai MANOLIU**

Dnia 26 lutego 2010 r. Maroš Šefčovič, wiceprzewodniczący Komisji Europejskiej zwrócił się do Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego o opracowanie opinii rozpoznawczej w sprawie

strategii Unii Europejskiej dla regionu Dunaju.

Sekcja ds. Unii Gospodarczej i Walutowej oraz Spójności Gospodarczej i Społecznej, której powierzono przygotowanie prac Komitetu w tej sprawie, przyjęła swoją opinię 20 lipca 2010 r. Sprawozdawcą był Miklós BARABÁS, a współsprawozdawcą Mihai MANOLIU.

Na 465. sesji plenarnej w dniach 15–16 września 2010 r. (posiedzenie z 16 września) Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny stosunkiem głosów 123 do 2 – 8 osób wstrzymało się od głosu – przyjął następującą opinię:

1. Wnioski i propozycje

1.1 Przyjmując niniejszą opinię, EKES pragnie skorzystać z możliwości stworzonej przez Komisję Europejską, która zachęca zorganizowane społeczeństwo obywatelskie do przedkładania konkretnych propozycji praktycznych jako wkładu do planu działania na rzecz opracowywanej obecnie strategii dunajskiej⁽¹⁾ (zwanej dalej SD). EKES wyraża nadzieję, że jego zalecenia będą odpowiednio odzwierciedlać zaangażowanie i zdecydowane poparcie dla strategii, zarówno ze strony Komitetu, jak i zorganizowanego społeczeństwa obywatelskiego w Europie. EKES oczekuje od przyszłej strategii, że wiele wniesie ona do poprawy warunków życia i pracy wszystkich obywateli regionu naddunajskiego, postrzeganego przez Komitet jako odbicie Europy.

1.2 Planowana strategia dunajska w wymiarze politycznym

1.2.1 Strategia powinna cechować się otwartością, sprzyjaniem integracji społecznej i wrażliwością na uwarunkowania społeczne, gospodarcze i związane ze środowiskiem naturalnym, korzystając jednocześnie z propozycji i doświadczeń organizacji społeczeństwa obywatelskiego.

1.2.2 Ze względu na złożoność istotnych zagadnień i ich wzajemne powiązania, skuteczność strategii będzie uzależniona od przyjęcia zintegrowanego podejścia; ważne jest unikanie rozwiązań sektorowych oraz zwracanie szczególnej uwagi na potrzebę osiągnięcia celów zainteresowanych podmiotów.

1.2.3 Należy uwzględnić współpracę – i starać się do niej mobilizować – w obszarach tzw. miękkiego bezpieczeństwa, takich jak wspólne działania służb ratunkowych w przypadku katastrof naturalnych, mobilność pracowników, przedsiębiorstw itp. czy też prace nad planami awaryjnymi do zwalczania katastrof ekologicznych.

1.2.4 Strategia musi przyczyniać się do pełnego wykorzystania potencjału traktatu lizbońskiego, na przykład w kwestii konsekwentnego stosowania zasady demokracji uczestniczącej.

1.2.5 Musi służyć jako odpowiednie narzędzie do:

a) rzeczywistego przyczyniania się do pogłębienia procesu integracji europejskiej – jako makroregionalna polityka rozwojowa – szczególnie w ramach strategii „Europa 2020” (inteligentny i zrównoważony rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu),

⁽¹⁾ Przyszła strategia dunajska będzie obejmowała następujące państwa członkowskie UE: Niemcy, Austrię, Węgry, Słowację, Czechy, Słowenię, Bułgarię i Rumunię, oraz następujące kraje nienależące do UE: Chorwację, Serbię, Ukrainę, Mołdawię, Bośnię i Hercegowinę oraz Czarnogórę.

b) zbliżania do UE sześciu państw naddunajskich nienależących do Unii Europejskiej i wspierania ich wysiłków w kierunku integracji.

1.2.6 Strategia musi odzwierciedlać zarówno politykę UE w wymiarze ponadregionalnym, jak i wkład zorganizowanego społeczeństwa obywatelskiego i odgrywaną przez nie aktywną i konstruktywną rolę.

1.2.7 Niezbędnym elementem strategii jest przyczynienie się do koordynacji prac systemów już istniejących – na różnych poziomach i w różnych częściach regionu – w celu zwiększenia skuteczności działań i uniknięcia dublowania wysiłków.

1.2.8 System zarządzania musi być jasny, prosty i przejrzysty oraz oparty na podejściu oddolnym w stosunku do zorganizowanego społeczeństwa obywatelskiego; uzyskane wyniki powinny być oceniane na corocznych konferencjach.

1.2.9 Wdrożenie strategii powinno być procesem elastycznym, uwzględniającym okresowe przeglądy oraz – w miarę możliwości – przydzielanie dodatkowych środków finansowych.

1.2.10 Należy wytyczyć realistyczne cele strategii i określić zapewniające jej prawidłowe wdrożenie priorytety; do osiągnięcia wyznaczonych celów niezbędne jest także przygotowanie średnioterminowego planu działania, jasno stanowiącego, że najważniejszym warunkiem wstępnym sukcesu strategii jest aktywne zaangażowanie wszystkich zainteresowanych podmiotów w ramach działań partnerskich.

1.2.11 Efekty strategii, ukierunkowane na poprawę warunków pracy i życia obywateli – również młodzieży – muszą być widoczne i namacalne dla społeczeństwa.

1.2.12 Strategia musi odzwierciedlać znaczenie dialogu społecznego i obywatelskiego.

1.2.13 Ważnym elementem, który musi być uwzględniony w strategii dunajskiej, są połączenia komunikacyjne w regionie.

1.2.14 Należy wykorzystać doświadczenie zdobyte podczas wprowadzania strategii Unii Europejskiej dla regionu Morza Bałtyckiego.

1.3 *Propozycje organizacyjne dotyczące społeczeństwa obywatelskiego związane z planem działania towarzyszącym planowanej strategii dunajskiej*

1.3.1 Rozwinięcie regionalnej sieci organizacji społeczeństwa obywatelskiego („dunajskie forum społeczeństwa obywatelskiego”), która umożliwiłaby między innymi przeprowadzanie wspólnych akcji i organizację projektów; członkowie takiej sieci mogliby spotykać się raz w roku w jednym z państw regionu.

1.3.2 Organizowanie wydarzeń (spotkań, festiwali, wizyt, wystaw, targów, itp.), mających na celu wzmocnienie poczucia przynależności mieszkańców regionu Dunaju, kształtowanie świadomości regionalnej i zachowanie różnorodności kulturowej, szczególnie w odniesieniu do młodzieży; dobrym sposobem na osiągnięcie tego celu wydaje się także wydawanie regionalnego czasopisma kulturalnego.

1.3.3 Organizacja corocznie zmieniającego lokalizację „Dunajskiego tygodnia”, będącego zarazem forum dyskusyjnym, na którym omawiane byłyby bieżące kwestie związane ze SD i jej wyniki.

1.3.4 Skuteczna i aktualna strategia komunikacyjna – zarówno w ramach UE, jak i w odniesieniu do nienależących do niej krajów sąsiadujących – mająca za cel zagwarantowanie ciągłego wsparcia od obywateli i od zorganizowanego społeczeństwa obywatelskiego.

1.3.5 Szczególne uwzględnienie w przygotowywanych programach SD grup zepchniętych na margines i znajdujących się w niekorzystnej sytuacji społecznej, w szczególności Romów.

1.3.6 Wzmocnienie regularnych kontaktów i współpracy pomiędzy zainteresowanymi podmiotami w regionie oraz dialogu społecznego i obywatelskiego; na szczeblu krajowym ważną rolę mogą odegrać rady społeczno-gospodarcze.

1.3.7 Utworzenie dunajskiego forum biznesowego, z udziałem podmiotów społecznych i gospodarczych, jako narzędzia ważnego dla współpracy oraz spójności gospodarczej, społecznej i terytorialnej w regionie Dunaju. Organizacje pracodawców z tego regionu powinny mieć dostęp do programów na rzecz finansowania organizacji tego forum i należy je zachęcać do udziału w tych programach.

1.3.8 Dalsze zmniejszenie lub usunięcie przeszkód dla swobodnego przepływu, z równoczesnym wdrożeniem zasad godnej pracy i sprawiedliwego wynagrodzenia, mające na celu zbliżenie obywateli.

1.3.9 Korzystanie z osiągnięć i usług społeczeństwa informacyjnego w trakcie wdrażania strategii dunajskiej.

1.3.10 Ustanowienie międzynarodowej grupy badawczej mającej na celu prowadzenie analiz naukowych i badanie zagadnień strategicznych w regionie Dunaju; prace grupy byłyby finansowane w ramach programu stypendialnego.

1.3.11 Określenie możliwości nawiązania do strategii dunajskiej w ramach kolejnych edycji roku europejskiego i programów tematycznych.

1.3.12 Wspieranie inicjatyw nauczania używanych w regionie języków.

1.3.13 Ustanowienie w ramach EKES-u stale działającego obserwatorium lub grupy analitycznej ds. strategii dunajskiej.

1.3.14 Wprowadzenie i monitorowanie elementów strategii dunajskiej i jej planu działania przez komitet zarządzający złożony z przedstawicieli zorganizowanego społeczeństwa obywatelskiego; jego zadaniem byłoby przygotowanie podsumowującego raportu rocznego.

1.3.15 Równoległe z przyjęciem strategii dunajskiej Komisja Europejska powinna także wspierać inne programy pilotażowe, przeprowadzając w ten sposób próby i zdobywając pierwsze doświadczenia.

1.3.16 Wdrożenie SD i jej planu działania byłoby finansowane z różnych źródeł: oprócz funduszy UE – w szczególności funduszy strukturalnych – dodatkowe nakłady mogłyby pochodzić od krajów naddunajskich, sektora prywatnego i międzynarodowych instytucji finansowych. W przypadku finansowania z tych źródeł zaleca się ustanowienie specjalnego funduszu.

1.3.17 EKES uważa strategię dunajską – której przyjęcie jest zaplanowane na pierwszą połowę 2011 r., w trakcie prezydencji węgierskiej – za narzędzie o decydującym znaczeniu dla rozwoju dynamicznego, konkurencyjnego, integracyjnego i kwitnącego regionu dunajskiego.

2. Wytyczne strategii dunajskiej

2.1. Ważnym elementem prac nad SD jest określenie założeń teoretycznych promujących strategię współpracy w obszarze Dunaju oraz planu działania dla jej wdrożenia.

2.2. Przy opracowywaniu strategii należy więc wziąć pod uwagę następujące kwestie:

— problematykę spójności gospodarczej, społecznej i terytorialnej;

— rolę odgrywaną przez rzekę w transporcie i infrastrukturze – ze szczególnym uwzględnieniem obejmującego Dunaj paneuropejskiego korytarza transportowego VII – jak również związany z nią potencjał rozwoju ogólnej działalności gospodarczej; konieczność wspierania niezbędnych z punktu widzenia transportu działań w zakresie utrzymania szlaków wodnych oraz usunięcia wąskich gardeł w żegludze, o których mowa w realizowanym w ramach TEN-T projekcie priorytetowym nr 18 (w związku z czym wspólne oświadczenie opracowane pod auspicjami Międzynarodowej Komisji ds. Ochrony Dunaju (ICPDR) należy uznać za wytyczne i realizować w praktyce); należy dalej rozwijać intermodalne projekty transportowe (budowa w portach terminali dla kontenerów) oraz uzupełniające projekty

w zakresie transportu drogowego w regionie Dunaju (mosty ważne dla przepływu transportu towarowego); poza tym konieczna jest realizacja projektów o bezpośrednim znaczeniu dla rozwoju, takich jak np. kanał Dunaj-Bukareszt, z korzyścią dla europejskiej gospodarki;

— zasoby wody pitnej i energii wodnej Dunaju oraz ochronę środowiska naturalnego, z uwzględnieniem kluczowej roli zrównoważonego rozwoju; należy wspierać projekty na rzecz infrastruktury energetycznej, jak np. elektrownie wodne;

— znaczenie innowacji, badań i edukacji w regionie;

— potrzeby turystyki w obszarze Dunaju i potencjał rozwoju obszarów wiejskich z uwzględnieniem finansowania projektów, które pozytywnie wpływałyby na rozwój działalności w krajach naddunajskich, mających długoletnie tradycje rolnicze; finansowanie projektów na rzecz infrastruktury do przeladunku zboża przyczyniłoby się w znacznym stopniu do wykorzystania potencjału lokalnego rolnictwa – zwłaszcza w krajach o długiej tradycji rolniczej;

— znaczenie rzeki w kształtowaniu wspólnej świadomości i tożsamości „dunajskiej”, która uzupełniałaby świadomość i tożsamość europejską z uwzględnieniem znaczenia dialogu kulturalnego i solidarności między państwami członkowskimi a innymi krajami regionu;

— uwzględnianie potrzeby ochrony środowiska naturalnego w wypadku wszelkiego wzrostu natężenia transportu;

— zdolność zażegnania konfliktów pozwalająca zmniejszać napięcia mające swoje źródła w historii regionu.

2.3. Mamy do czynienia z różnorodnymi i często konkurującymi ze sobą wartościami i interesami, stąd też bardzo ważne jest ukształtowanie zintegrowanej strategii opartej na wspólnych zasadach, z uwzględnieniem nie tylko przesłanek gospodarczych, ale także potrzeb i czynników społecznych oraz punktu widzenia i wkładu społeczeństwa obywatelskiego.

2.4. Owocem SD, stworzonej z poszanowaniem zasad spójności gospodarczej, terytorialnej i społecznej, będzie dynamiczny, konkurencyjny i kwitnący region Dunaju.

3. Kontekst

3.1 Na posiedzeniu w dn. 18–19 czerwca 2009 r. Rada Europejska zwróciła się do Komisji Europejskiej o przedstawienie do końca 2010 r. europejskiej strategii dla regionu Dunaju. Zarówno w trakcie prac przygotowawczych, jak i w ramach otwartych konsultacji zorganizowanych przez Komisję Europejską wyrażone zostały różne punkty widzenia.

3.2 EKES zdecydowanie i stanowczo popiera nowe makroregionalne podejście Unii Europejskiej i utworzenie w tym kontekście strategii dunajskiej UE. EKES, jako instytucjonalny przedstawiciel europejskiego zorganizowanego społeczeństwa obywatelskiego, pragnie odgrywać aktywną rolę i podejmować inicjatywę w definiowaniu i wprowadzaniu strategii.

3.3 Nie od dziś znane jest zainteresowanie i zaangażowanie EKES-u w kwestie związane z rozwojem obszaru Dunaju. Na przestrzeni lat Komitet przyjął już bowiem liczne dokumenty dotyczące takich tematów, jak transport czy środowisko natu-

ralne. Są w nich wyjaśnione powody, dla których EKES uważa region Dunaju za ważny i wspiera rozwój strategii dunajskiej.

3.4 Należy podkreślić, iż choć ostatnie rozszerzenia Unii Europejskiej przesunęły jej centrum geograficzne na wschód, to gospodarczy środek ciężkości nadal leży w Europie Zachodniej. Spójność gospodarcza, terytorialna i społeczna jako kluczowy element SD oraz praktyczne pomysły wspierające jej wdrażanie odpowiednio przyczyniają się do przywrócenia równowagi w tej kwestii.

Bruksela, 16 września 2010 r.

Przewodniczący
Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego
Mario SEPI
